

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ КОНСОЛІДОВАНОГО КЛАСТЕРА ЗАХІДНОДОНБАСЬКОГО РЕГІОНУ

Рекомендовано модель консолідованого кластера, що складається з п'яти мікрокластерів: освітньо-дослідницького, медичних послуг, роздрібної торгівлі, ремонтно-будівельного, побутового. Запропоновано організаційну модель консолідованого кластера. Визначено, що його діяльність сприятиме реалізації заходів, розроблених за пріоритетними напрямками низки урядових програм.

Ключові слова: кластерна модель розвитку регіонів, модель консолідованого кластера, мікрокластери, організаційна модель консолідованого кластера.

Процеси глобалізації, властиві сучасному світовому господарству, обумовлюють необхідність розробки та застосування нових підходів стратегічного розвитку територій. Останнім часом серед заходів різних країн щодо розвитку національних економік все більша увага звертається на реалізацію кластерних підходів.

Аналітичний огляд досвіду становлення кластерів у розвинених країнах та країнах, що розвиваються, продемонстрував, що всі чинні моделі за складом учасників можна об'єднати в так звані «класичні», тобто такі, які складаються з представників органів влади, юридичних та фізичних осіб.

Розвиток регіональної економіки та тенденції розвитку світової економіки доводять, що у світі більш успішними є великі об'єднання. З урахуванням особливостей вітчизняної практики більш доцільним, на нашу думку, є об'єднання окремих кластерів у принципово нове інтегроване групування – кластер кластерів, який назвемо консолідованим.

Мета нашої статті полягає у розробці організаційної моделі консолідованого кластерного утворення на території Західнодонбаського регіону.

Зазначена мета може бути реалізована через вирішення наступних завдань:

- визначити мету діяльності консолідованого кластера Західнодонбаського регіону;
- обґрунтувати склад потенційних учасників консолідованого кластера, окреслити функції кожного мікрокластера у його структурі;
- сформуванню організаційну модель консолідованого кластера з визначенням напрямків діяльності кожного з учасників.

Дослідженням діяльності наявних кластерних утворень та їх моделей займалися як закордонні, так і вітчизняні теоретики та практики. Значне зацікавлення викликають роботи Т. Андерссона, О. С. Богми, Є. А. Бородиної, І. Брижань, Е. Вайс Ханссон, Д. Гарофолі, І. Р. Гордона, М. П. Дайка, В. І. Дубницького, П. МакКенна, Л. С. Маркова, Ж. Марсо, С. Розенфельда, А. Сверріссона, Г.А.Семенова, С. І. Соколенка, С. Сорвік, В. Чевганової та С. Швааг-Сергера. Результати аналізу публікацій демонструють відсутність поряд із класичними моделями кластерів комплексних моделей, чіткого визначення мети діяльності зазначених кластерних утворень та їх

впливу на економіку регіону. Недослідженим залишається питання організаційної моделі консолідованого кластера.

Метою діяльності останнього є підвищення якості життя мешканців регіону, рівня зайнятості населення, задоволення нагальних потреб соціуму та підвищення рівня конкурентоспроможності Західнодонбаського регіону [1, с. 31-32; 2, с. 60-65].

Для реалізації рішень Уряду щодо впровадження кластерної моделі розвитку регіонів та з урахуванням положень програм Уряду та стратегії розвитку Дніпропетровської області, а також на основі результатів аналізу, здійсненого Центром соціально-економічних досліджень у сфері підвищення рівня та якості життя населення Асоціації підприємців м. Павлоград, зацікавленим сторонам та органам влади запропоновано обговорити питання про створення консолідованого кластера [1, с. 31-32; 3, с. 234-238].

Консолідований кластер, на відміну від наявних в Україні, складається не з окремих учасників кластера, а з професійно-орієнтованих мікрокластерів, основною метою діяльності яких є задоволення потреб населення та підвищення якості їх життя [4].

Він складається з п'яти наступних мікрокластерів (рис. 1):

- освітньо-дослідницького мікрокластера, до складу якого входять Приватний вищий навчальний заклад «Західнодонбаський інститут економіки і управління» (ПВНЗ «ЗІЕУ») [5], при якому організовано Центр соціально-економічних досліджень, тренінгова фірма «Технопак» та бізнес-інкубатор у стадії становлення; а також Павлоградське медичне училище. Мета діяльності освітньо-дослідного мікрокластера – підвищення рівня освіченості населення, що є однією із складових якості життя населення, проведення наукових досліджень щодо економічної ефективності: ринків збуту, попиту населення на товари та послуги. ЗІЕУ є приватним вищим навчальним закладом III рівня акредитації, що здійснює підготовку бакалаврів та спеціалістів за напрямком «Економіка та підприємництво». Він є регіональним центром науково-дослідницької роботи, на базі якого створено наукову школу «Економічні проблеми регіонального розвитку».

При інституті організовано Центр соціально-економічних досліджень, метою діяльності якого є проведення соціальних та економічних студій у Західнодонбаському регіоні. Крім того, на базі інституту створено тренінгову фірму «Технопак», що забезпечує поглиблену практичну підготовку студентів та слухачів курсів підвищення кваліфікації. З ініціативи ПВНЗ «ЗІЕУ» та за сприяння місцевих органів влади в стадії становлення знаходиться бізнес-інкубатор, метою діяльності якого є створення умов, надання необхідних навичок молоді та підприємцям регіону для розвитку приватного підприємництва. Павлоградське медичне училище є вищим навчальним закладом I рівня акредитації, що здійснює підготовку згідно з ліцензією за двома спеціальностями: «Лікувальна справа» та «Сестринська справа» [6]. За роки свого існування училищем підготовлено більше 7 тисяч кваліфікованих медичних сестер та фельдшерів, більшість з яких працюють у лікувально-профілактичних закладах Західного Донбасу та Дніпропетровської області;

- кластер медичних послуг, ядро якого можуть сформувати приватна клініка «Оберіг», аптека ТОВ «Мед-Фарм-ЕКАС», стоматологічний кабінет ПП Кропивко Н.С. Мета діяльності цього мікрокластера полягає у задоволенні потреб населення медичними послугами, з метою підвищення якості життя в Західнодонбаському регіоні;
- кластер роздрібною торгівлі споживчими товарами, до складу якого спочатку пропонується долучити Центральний ринок, магазини ТОВ «Корзинка» та ТОВ «Квазар». Мета діяльності торгівельного мікрокластера реалізується через задоволення потреб населення Західнодонбаського регіону у якісних товарах першої необхідності та споживчих товарах;
- кластер побутового обслуговування населення – Ательє з пошиву та ремонту одягу ПП Коваленко Н. С., хімчистка ПП Зав'ялова С. П., ательє з ремонту взуття ПП Лужний Р. А., метою діяльності якого є надання якісних побутових послуг населенню регіону. Цей є найменш прибутковим за інші, що не зменшує його значущості у підвищенні якості життя населення регіону;
- кластер будівельно-ремонтного обслуговування – ЗАТ СП «Софрахім», ТОВ «Пінфопласт», ТОВ «Будмайстер». Закрите акціонерне товариство спільне підприємство «Софрахім» [8] виробляє лакофарбову продукцію, приватне підприємство «Пінфопласт» [9] здійснює виробництво пластикових вікон, товариство з обмеженою відповідальністю «Фабрика будівельних сумішей «Будмайстер» займається виробництвом будівельних сумішей [10]. Метою діяльності цього мікрокластера є задоволення потреб населення щодо будівельно-ремонтних послуг, спрямованих на покращення житлових умов населення Західнодонбаського регіону.

Отже консолідований кластер, на відміну від класичних кластерів з вузькою професійною спрямованістю, є комплексним кластерним утворенням, що складається не з окремих учасників, а з професійно-орієнтованих мікрокластерів.

Комплексний характер структури консолідованого

кластера впливає на аналогічний характер мети його діяльності, яка полягає в підвищенні якості життя мешканців регіону, рівня зайнятості населення, задоволення нагальних потреб соціуму та підвищення рівня конкурентоспроможності Західнодонбаського регіону.

Організаційна модель консолідованого кластера, зображена на рис. 2, є відкритою системою, що характеризується наявністю тісних взаємозв'язків між наступними типовими ключовими блоками, такими, як:

- координаційна рада, що складається із представників державної, обласної та місцевої ради, які сприяють розвитку кластерних утворень на території регіонів, визначають пріоритетні напрямки розвитку регіонів, здійснюють управління консолідованим кластером, проводять інформаційно-організаційні заходи для потенційних учасників кластера;
- ядро консолідованого кластера, представлене професійно-орієнтованими мікрокластерами-учасниками: освітньо-дослідницьким, медичних послуг, роздрібною торгівлі, ремонтно-будівельним, діяльність яких буде спрямована на вирішення конкретних проблем та підвищення конкурентоспроможності регіону. Зокрема, склад блоку консолідованого кластера Західнодонбаського регіону було визначено на основі досліджень, проведених Центром соціально-економічних досліджень ПВНЗ «ЗІЕУ» щодо якості життя мешканців регіону;
- допоміжні організації у складі аудиторських, консалтингових фірм, юридичних агентств, об'єднань підприємців. Завдяки результатам їх діяльності буде вирішено низку проблем щодо консультаційної, інформаційної, правової підтримки як реальних, так і потенційних учасників консолідованого кластерного утворення. Функціонування на території Західнодонбаського регіону консолідованого кластера сприятиме реалізації заходів, розроблених за пріоритетними напрямками Програм розвитку держави [11, 12], області [13, 14] та Західнодонбаського регіону [4], Програми Президента України «Україна – для людей» [15].

Список літератури

1. Дмитрієва В. О. Влада як учасник кластеру / В. О. Дмитрієва // Проблеми реалізації науково-творчого потенціалу молоді: пошуки, перспективи: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів 25 лютого 2011 року. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2011. – 168с, С.31-32.
2. Дмитриева В. О. Розширення кола критеріїв, ознак видів кластерів та розробка їх фасетної класифікації / В. О. Дмитрієва, І. В. Вишнякова // Экономика и управление: научно-практический журнал // Национальная Академия природоохранного и курортного строительства. – №2. – Симферополь: НАПКС, 2011. – 178 с., С.60-65.
3. Дмитриева В. О. Кластери як ефективний напрямок розвитку господарської системи регіону / В. О. Дмитрієва // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції 11 грудня 2009р. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2009. – 332с., С.234-238.
4. Стратегічний план економічного розвитку м. Павлоград до 2015 року від 08.11.2011р. № 330-14/VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pavlograd-official.org>.

Рис. 1. Склад учасників консолідованого кластера Західнодонецького регіону

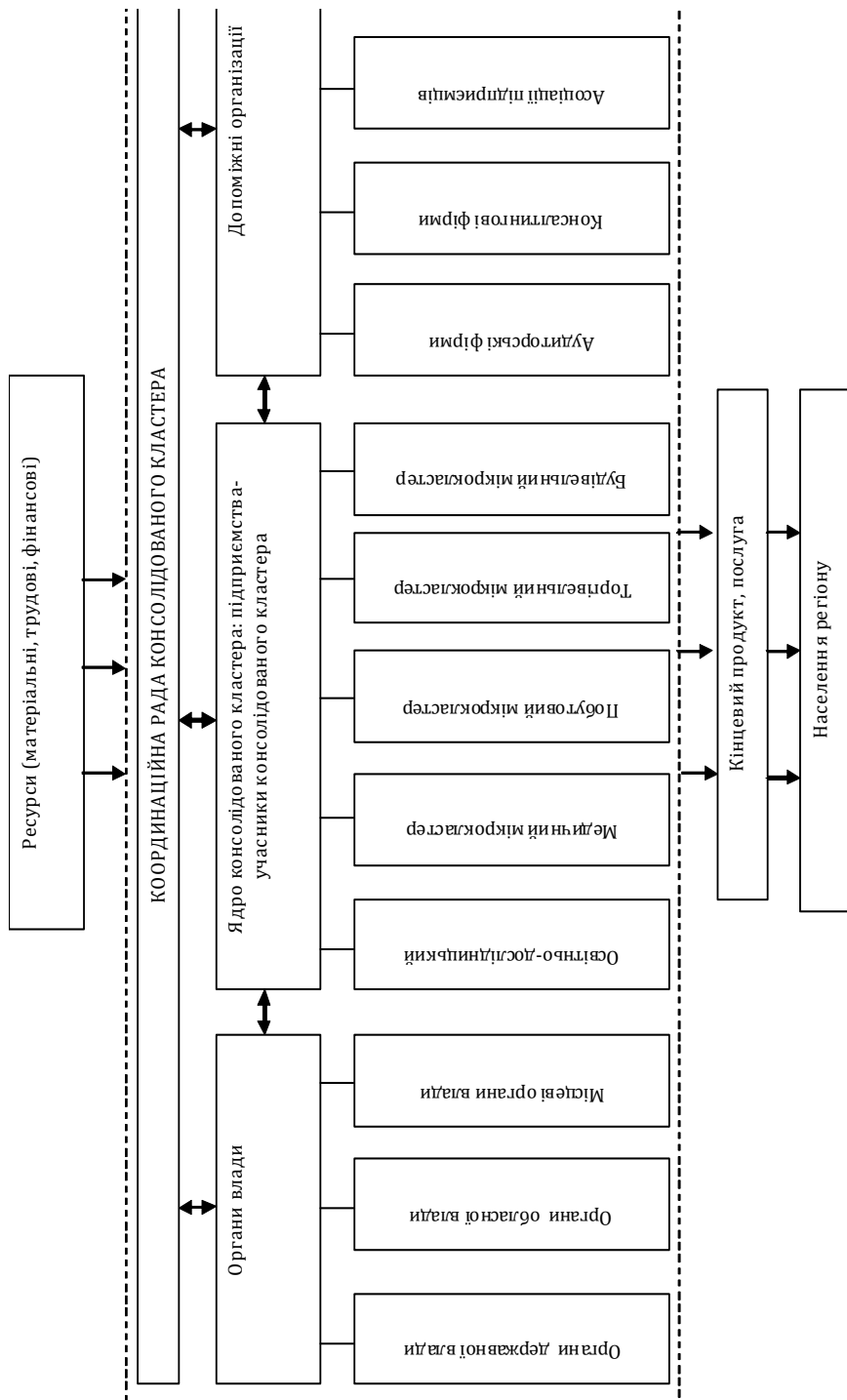

Рис. 2. Організаційна модель консолідованого кластера Західнодонбаського регіону

-
5. *Офіційний сайт ПВНЗ «Західнодонбаський інститут економіки і управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zpieu.net>.*
  6. *Офіційний сайт Павлоградського медичного училища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rti.dp.ua>.*
  7. *Офіційний сайт Павлоградського медичного училища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rti.dp.ua>.*
  8. *Офіційний сайт СП ЗАТ Софрахім [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.softachime.narod.ru>.*
  9. *Офіційний сайт ТОВ «Пинфопласт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pinfo.dp.ua>.*
  10. *Офіційний сайт ТОВ «Фабрика будівельних сумішей «Будмайстер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.budmajster.com.ua>.*
  11. *Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.*
  12. *Про державну програму економічного і соціального розвитку України на 2012 рік: закон України від 22.12.2011 № 2278-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.*
  13. *Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2012 рік від 27.12.2011 № 193-10/VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.dp.ua>.*
  14. *Комплексна стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2015 року від 24.06.2011 №132-7/VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.dp.ua>.*
  15. *Програма Президента України «Україна для людей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/udl_ua.pdf.*

РЕЗЮМЕ

Дмитриева Виктория

Организационная модель консолидированного кластера Западнодонецкого региона

Рекомендовано создание консолидированного кластера, который состоит из пяти микрокластеров: образовательно-исследовательского, кластера медицинских услуг, кластера розничной торговли, ремонтно-строительного кластера. Предложена организационная модель консолидированного кластера. Определено, что деятельность данного кластера будет содействовать реализации мероприятий, разработанных согласно приоритетных направлений ряда правительственных программ.

RESUME

Dmytriyeva Victoria

Organizational model for consolidated cluster of Zahidnodonbaskiy region

The establishment of the consolidated cluster, which consists of five microclusters: education and research, health services, retail trade, repair and construction is recommended. Organizational model of consolidated cluster is proposed. It has been determined that the activity of given cluster will promote the measures developed under the priority areas of some governmental programs.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2012 р.